

LUITENANT-ADMIRAAL WILLEM JOSEPH BARON VAN GHENT

door W. E. van Popta.

Inleiding

In de jaren dertig van deze eeuw, toen de Koninklijke Marine een kruiser in aanbouw had, die de naam DE RUYTER zou voeren, moest een van Hr. Ms. schepen naar onze grootste admiraal genoemd, worden herdoopt.

In plaats van de Ruyter kreeg het schip de naam VAN GHENT.

Professor Warnsinck kon zonder enige bedenking schrijven, dat de koningin in haar besluit aan een van haar torpedobootjagers de naam van Ghent te geven, "zich niet door genealogische feiten had laten leiden. Het waren de daden als aanvoerder van smaldelen, eskaders en vloeten in talrijke ondernemingen tegen de vijand", waardoor van Ghent deze eer te beurt viel. De oud-zee-officier Warnsinck kon het weten, de koningin had hem verzocht te adviseren bij het geven van namen aan oorlogsschepen.

Van adellijke afkomst

Willem Joseph van Ghent stamde uit een oud adelijk geslacht, geboren op een kasteel in het Betuwse dorp Gent, in het jaar 1625 of '26, de 4e mei.

Hij was de tweede zoon uit het huwelijk van Klaas baron van Ghent en van Johanna baronesse van Ghent (van Oyen en Dieden). Zijn oudste broer, in 1624 ter wereld gekomen, heette Johan.

Van het Ghentse kasteel - het ouderlijk huis van Willem Joseph - is niets meer over.

Bewoners uit de omtrek wijzen thans nog de plaats waar de burcht heeft gestaan.

Admiraal van Ghent had twee ooms die zich in de tachtigjarige oorlog hebben onderscheiden: zijn ene oom was Otto van Ghent, Heer van Dieden, gouverneur van Emmerick.

Hij was commandant van het Staatse leger, dat op 19 augustus 1629 de stad Wezel veroverde.

De verovering had tot gevolg, dat de Spaanse bevelhebber, Hendrik graaf van den Bergh, Amersfoort moest prijsgeven, omdat de toevoer voor het Spaans-keizerlijke leger bedreigd werd en de generaal zich moest terugtrekken in Westfalen. De stadhouder, Frederik Hendrik, die voor de poorten van Den Bosch lag, kon het beleg voortzetten en de stad tot overgave dwingen, 14 september 1629.

Zijn andere oom was Walraven, baron van Ghent, commandant van de lijfwacht van Prins Maurits. Hij streed in de slag bij Nieuwpoort, 2 juli 1600, werd gewond en herstelde daarvan. Oom Walraven baron van Ghent was de vader van Johan, baron van Ghent Heer van Oosterwedde. Johan, de neef van onze Willem Joseph, is voor de Republiek gezant aan het Franse Hof geweest. Hij was voogd over de Prins, de latere Willem III. Op 16 mei 1666 behoorde Johan tot de gasten van de vloot in Den Helder, ter gelegenheid van het bezoek van Frederik Willem, keurvorst van Brandenburg. Ook de toekomstige stadhouder was aanwezig. Johan baron van Ghent, Heer van Onstwedde was lid van de Staten Generaal waar hij het gewest Gelderland vertegenwoordigde, als voorzitter van de fractie.

De van Ghent's hadden een uitgebreide familie.

Ik noem nog Wilhelmus, baron van Ghent, predikant te Stellenbosch in Zuid-Afrika.

Hij schreef een boek over Luthersen en Gereformeerden in de Kaap Kolonie, omstreeks 1738.

Volgens het "Woordenboek van de Vaderlandsche Geschiedenis", van K. ter Laan, had

Ds. van Ghent een zoon Willem, baron van Ghent, 1671-1732.

foto 1. Luitenant-admiraal Willem Joseph baron van Ghent.

Willem van Ghent heeft tijdens de Spaanse Successieoorlog 1702-1713 dienst gedaan als kapitein ter zee; daarna ging hij over naar de Russische marine.

Onze Willem Joseph was omringd door familie die in de lande hoge posten bekleedde. Zo was zijn grootvader van moeders kant Frederik van Ghent, raadsheer bij het Hof van Gelderland. Hij was gehuwd met Anna van Farik.

Huwelijk en gezin van Willem Joseph

Onze admiraal was gehuwd met Swana Pensé-Peinze van Essen, dochter van Walraven, vrijheer van Ghent, Heer van Oyen en Dieden, en van Moralda van Rossem, vrouwe van Herwijnen en Engelenburg. Moralda was een buitenechtelijke dochter van de beruchte Maarten, Heer van Rossem en Poederoyen, 1478-1555. Door zijn huwelijk werd Willem Joseph een kleinzoon van Maarten van Rossem.

Uit het huwelijk van Willem Joseph en Swana van Essen zijn volgens G. A. Evers (Historia 10e jaargang no. 9, september 1944) vier zoons geboren; de oudste zoon heette Nicolaas, die ongehuwd tot 1710 in het kasteel de ridderhofstad Drakenburg onder Eemnes heeft gewoond. Zijn moeder was in 1692 overleden. Met het verkrijgen van de ridderhofstad (5 maart 1672) was de familie inwoner van het Sticht van Utrecht geworden. Hun kinderen stierven kinderloos.

Willem Joseph een landmacht-officier

Het geeft mij iets onbevredigends, dat de maritieme geschiedschrijving in Nederland zo summier is in zijn gegevens over Willem Joseph baron van Ghent in zijn tijd als landmacht-officier. Temeer bevreemdt het mij, omdat zijn dienst bij de landmacht eens zo nauw verbonden is geweest met de vloot van de Ruyter bij de landingen op Fünen in 1659.

In 1665 was van Ghent met de vloot van de Ruyter naar Bergen in Noorwegen gekomen, als een van de onderhandelaars voor vrijlating van de retourvloot der Vereenigde Oost-Indische Compagnie. In datzelfde jaar werd van Ghent de eerste kolonel van het Korps Mariniers op de Staatse vloot.

Voldoende, zou ik zo zeggen, voor Lieuwe van Aitzema, Brandt, de Jonge, Backer Dirks, om het militaire leven van van Ghent niet te laten beginnen bij zijn aanstelling als hoogste chef van het Korps Mariniers.

Toen van Ghent zich aan genoemd korps verbond was hij reeds meer dan twintig jaar officier bij het Staatse leger. Slechts uit een mededeling in de 'Militaire Spectator' van 1851, blijkt, dat van Ghent als officier deelgenomen heeft aan de landingen op Fünen onder opperbevel van admiraal de Ruyter. In zijn request aan de Staten van Holland plm. 1662/'63 verzoekt hij om een bezoldigde majoorplaats in het regiment Walen van de graaf van Hoorn.

Hij zegt reeds lange tijd majoor te zijn, zonder enig tractement.

De 6e maart 1663 kreeg hij zijn aanstelling tot sergeant-majoor van het regiment Walen.

Het regiment Walen was samengesteld uit bewoners van het gebied Luik.

Willem Frederik, (broer van Hendrik Casimier, stadhouder van Friesland, kolonel van het regiment was op 31 oktober 1664 door een ongeluk met een pistool om het leven gekomen.

Hierna werd van Ghent luitenant-kolonel en gouverneur van Hellevoetsluis.

Vooral de laatste post bracht hem volop in aanraking met de Staatse Marine.

foto 2. Grafmonument van Van Ghent in de Domkerk te Utrecht.

Van Ghent naar Noorwegen voor de retourvloot van Pieter de Bitter

"De rijkste retourvloot die ooit op de rede van Batavia geladen en uitgerust was", stond onder bevel van commandeur Pieter de Bitter, admiraal van de vloot. De vloot bestond uit elf schepen en twee jachten.

De V. O. C. kende grotere en kleinere jachten, getuigd als de veel grotere spiegelschepen, de z. g. pinas. Tot de vloot behoorden vier fluitschepen.

Op 24 december verliet de Bitter Batavia; op 8 januari 1665 werd het Prinseneiland in Straat Soenda verlaten en de Indische Oceaan in gezeild.

Op 11 maart ankerde de Bitter met negen schepen in de Tafelbaai; de volgende dag kwam het tiende schip, terwijl de beide jachten - veel later van Batavia vertrokken - enige tijd later arriveerden.

Het elfde schip, de 'Nootmuskaat-boom' was met man en muis vergaan.

Na zes weken aan de Kaap te hebben gelegen ging de vloot naar zee, op 22 april 1665.

De Bitter wist, dat er een gespannen verhouding tussen Engeland en de Republiek bestond, maar onbekend was hij met het feit, dat 4 maart de oorlog was uitgebroken.

Op 24 juli had de admiraal de 62ste noorderbreedtegraad bereikt. Van enige tegemoetkomende schepen vernam de Bitter, dat de oorlog was uitgebroken; ook vernam hij, dat er op 13 juni een zeeslag bij Lowestoft geweest was, welke door de Nederlanders was verloren. Hij koerste naar Bergen in Noorwegen, waar de vloot op 8 augustus ten anker kwam.

Het zou mij te ver van mijn onderwerp brengen in bijzonderheden te vertellen, wat er in Bergen gebeurd is. Een Engelse vloot is gekomen onder bevel van admiraal Sir Thomas Teddiman, die getracht heeft de rijke retourvloot te veroveren. Er is over en weer gevochten; voor de Engelsen zonder succes. Maandenlang hadden de Britten op de rijke retourvloot geoerd, doch deze was hen toch nog ontkomen. Koning Frederik III van Denemarken - Noorwegen hoorde tot zijn gebied - is eraan te pas gekomen. De gouverneur van Bergen, Johan Caspar von Cicignon, heeft tijdens het verblijf van de Bitter meermalen een dubbele rol gespeeld. Enerzijds was de vloot van de Bitter in de Deense wateren beschermd; anderzijds hield Denemarken het min of meer met de Britten.

Voor dit alles mag ik verwijzen naar het boek 'De Retourvloot van Pieter de Bitter', Kerstmis 1664 - najaar 1665, door J. C. M. Warnsinck.

Waar het thans om gaat, is de rol die kolonel baron van Ghent in zijn opdracht van onderhandelaar heeft gespeeld. In augustus 1665 is van Ghent op de vloot van de Ruyter die naar Bergen is gezonden om de retourschepen los te krijgen, hen over de Noordzee te konvooien en veilig in het vaderland te brengen. Als gedeputeerden van de Staten-generaal voeren mee Johan de Witt, Constantijn Huygens en Mr. Willem Boreel. Behalve van Ghent waren meeg gekomen kolonel Thomas Doleman, een Engelse hoofdofficier in Nederlandse dienst en zijn ranggenoot Mauregnault, plus twee andere hoge landmacht officieren.

Op 29 augustus was de Ruyter met ongeveer negentig schepen voor Bergen gekomen; zijn vlaggeschip was het Oostindische Compagnieschip 'Delftland'.

Zowel de gedeputeerden als de Ruyter en zijn vlagofficieren kwamen overeen om Willem Joseph van Ghent, luitenant-kolonel van 'een regiment voetknechten', als onderhandelaar naar de wal te zenden. Drie schepen brengen van Ghent naar de stad.

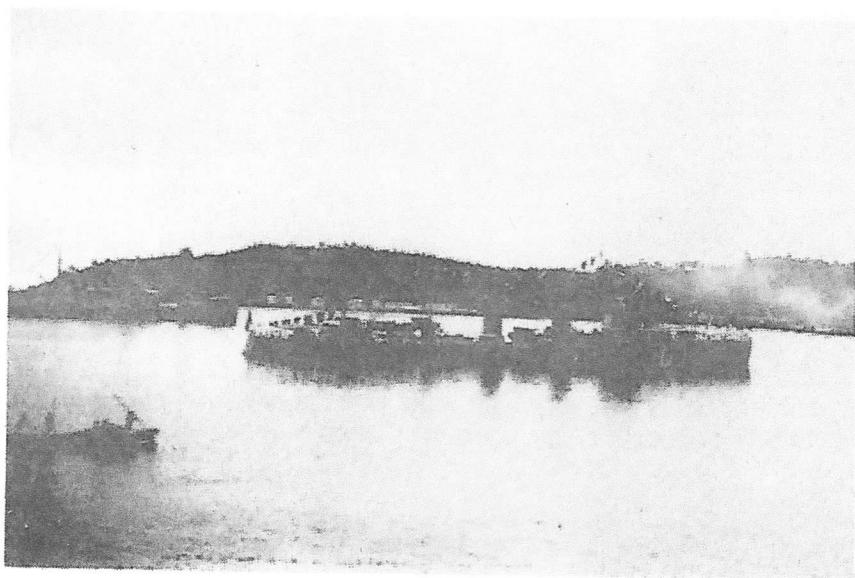

foto 3. Torpedobootjager Hr. Ms. Van Ghent.

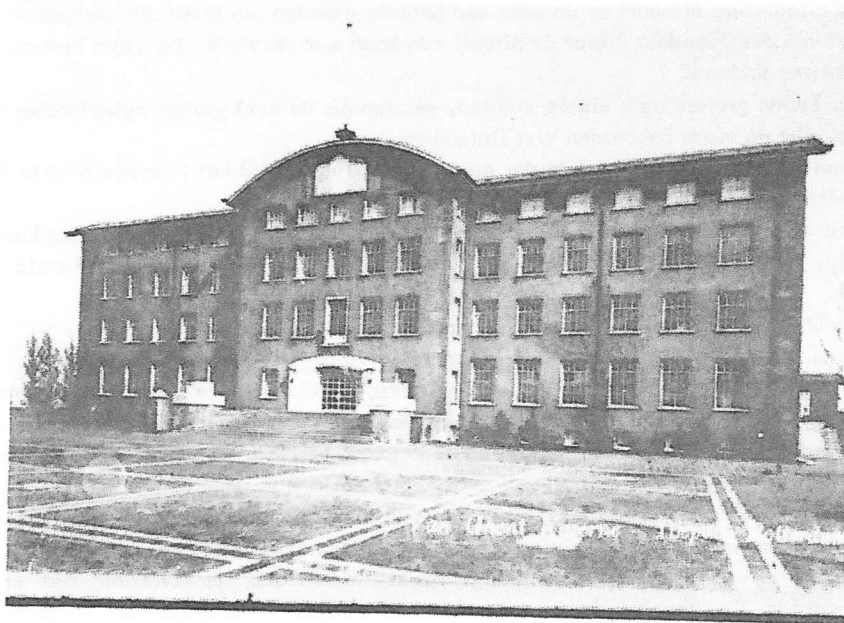

foto 4.

Zijn opdracht is o.m. generaal graaf Ahlefeldt namens de regering van de Republiek dank te brengen voor zijn militaire bijstand op 12 augustus tegen de Engelsen.

Voorts om de opperbevelhebber der Deense troepen in Noorwegen te verzoeken alle medewerking te verlenen, opdat de koopvaardij schepen zo spoedig mogelijk zee zouden kunnen kiezen.

De besprekingen van van Ghent met Ahlefeldt - waaraan de gouverneur von Cicignon eveneens heeft deelgenomen - zijn in zoverre een succes geweest, dat de door de Denen geeiste vergoeding voor de schade die door de beschieting aan de stad was toegebracht en die geschat was op honderd duizend rijksdaalders, niet aan de orde is geweest.

Van Ghent kreeg de volle medewerking en de retourvloot kon Bergen verlaten - niet voor niets lag de Ruyter vóór het fjord met een machtige armada. Maar de veertig stukken geschut afkomstig van de schepen van de Bitter - aan de wal en in stelling gebracht, kwamen niet terug.

De achtste september 1665 verliet de retourvloot de Noorse kust onder bescherming van de Ruyter. Het werd een thuisreis met veel storm en schade.

Van Ghent een man met uitzonderlijke kwaliteiten

Hoe meer ik over het leven en de daden van van Ghent lees en nadenk, hoe meer deze hoogst beschaafde, veelzijdige en bekwame mens mij boeit.

Ik kan begrijpen, dat het Korps Mariniers op hem, als hun eerste hoogste chef, trots is. Hij was iemand om trots op te zijn. Over hem behoeft niemand in overdreven zin te schrijven: dapperheid, vaderlandsliefde, sterk besef van verantwoordelijkheid, chef met vele kwaliteiten. Dat alles blijkt uit zijn optreden, zijn daden, zijn beslissingen, ook wanneer hij besloot een plan niet uit te voeren.

Van Ghent was in zijn tijd een aparte figuur. Als ik admiraal de Ruyter buiten beschouwing laat, (hij stond - om het oud-testamentisch te zeggen - "schouderen opwaarts hoger dan al het volk"), is het moeilijk van Ghent te vergelijken met een van de vechtheadmiraals van zijn tijd. Ik zal deze stelling niet uitwerken, maar - om één vechtheadmiraal te noemen - hij vormde een groot contrast met Cornelis Tromp, zijn voorganger.

Van Ghent was een beleidsman, een man die eerst de zaak tot in de puntjes overwoog - ook wat hem was opgedragen - voor hij eraan begon, en pas dan nam hij zijn besluiten. Als het moest kon hij snel tot een besluit komen. Hij was een man van het overleg.

Ik heb daar drie voorbeelden van. Ik noemde reeds de conferentie in Bergen om de retourvloot van Pieter de Bitter vrij te krijgen. In de tweede plaats denk ik aan het incident in 1671, toen de vloot van de Ruyter onder de Zeeuwse kust lag en het Britse koninklijke jacht 'Merlin' met mrs. Temple aan boord - echtgenote van de afgetreden Engelse gezant in de Republiek - passeerde, zonder dat het vlaggeschip het voorgeschreven saluut bracht.

De Ruyter stuurde zijn vlagofficier, van Ghent, naar de 'Merlin' om deze zaak nader toe te lichten. Van Ghent was huisvriend bij de Temples.

Het was juni/juli 1667. Van Ghent was eskadercommandant en had de opdracht naar de Shetlandse eilanden te varen, om te trachten aldaar een der havens te veroveren. Tevens moest bij een retourvloot ontmoeten en naar ons land konvooyeren. Van Ghent heeft het raadszaam geacht alvorens de Bressay Sound (zuider toegang naar Lerwick) in te lopen, eerst inlichtingen in te winnen.

Van een gevangen genomen Britse kapitein verneemt hij de sterkte van de verdediging. Terstond laat hij alle plannen varen voor een aanval. Hij weet, dat vice-admiraal de Liefde, een van zijn vlagofficieren, bevriend is met de gouverneur van Lerwick. Zijn schepen zijn namelijk onvoldoende gevictualeerd, en via de Liefde gelukt het hem negentien varkens, drie schapen en één kalf voor proviand te ontvangen. Een bezetting van Lerwick zou toch een fiasco worden. Langer dan hem bevolen was, bleef hij in zee. Eerst 29 augustus ankerde bij voor Texel.

De 5de september was hij weer in zee, weer naar de Shetlandse eilanden.

Later werd hij uitgezonden naar de kust van Afrika tegen de Barbarijse zeeroovers; het mocht hem gelukken zes vijandelijke schepen op het strand te jagen en gevangen genomen christenen te bevrijden.

Hier ging weer dat meskwaardige overleg van van Ghent aan vooraf.

Hij had zich namelijk laten aandienen aan boord bij de Engelse vice-admiraal Sir Thomas Allin. Zij kwamen overeen gezamenlijk op te treden. Ik verwijs hier naar Warnsinck, zijn boek 'Van vlootvoogden en zeeslagen', hoofdstuk 17.

Het is niet mogelijk om in het klein bestek van dit artikel van Ghent ten voeten uit te beschrijven.

Hij maakte de indruk van een beminnelijk man tevens een mens te zijn waar men op aankon. Hij moet drie talen uitstekend hebben gesproken. Als luitenant kolonel van het regiment Walen moest het commando gevoerd worden in de Franse taal.

Tijdens zijn overleg in Noorwegen met Deense functionarissen zal hij Duits hebben gesproken. Zijn onderhoud met mrs. Tempel en later met de Engelse admiraal Allin ging in de Engelse taal.

Als van Ghent benoemd zal worden tot luitenant-admiraal, als opvolger van Cornelis Tromp, zijn er tal van instanties en personen die hem overhalen deze hoge post bij de Staatse vloot aan te nemen: de staten van Holland, Cornelis Tromp persoonlijk, Johan de Witt persoonlijk, de vlagofficieren van de vloot die hem graag als collega aanvaarden; tenslotte zijn het de matrozen van het eskader, dat onder Tromp heeft gediend, die van Ghent met blijdschap aanvaarden.

Van deze man ging iets uit, wat groot vertrouwen wekte.

Gesneuveld

Op 7 juni 1672 sneuvelde luitenant-admiraal van Ghent in de slag bij Solebay (Engelse oostkust) aan boord van het schip 'Dolphijs'. Staande achter de grote mast werd zijn linkerbeen door een kogel afgeschoten en kreeg hij meerdere verwondingen welke de dood ten gevolge hadden.

Overste F. L. Diekerhoff schreef mij, dat toen van Ghent was gesneuveld, zijn lijk in een vat olie naar Nederland werd gebracht. Utrecht was door de Fransen bezet, daarom werd zijn lijk in het plaatsje Gent in de Betuwe verborgen.

De Staten van Utrecht lieten later een fraai grafmonument voor van Ghent in de Domkerk aanbrengen. Daar ligt hij begraven.

Willem Joeph baron van Ghent was militair, zeeman, diplomaat, en een zeer aan God gelovig mens. Wanneer de vijand hemenige malen in mist en storm ontkwam, zag hij daarin de hand van zijn God.